

Bí quyết phát triển của nền kinh tế XINGAPO

CHU THANH VÂN*

Sau 50 năm kể từ khi lập nước, từ một làng chài nghèo khó, Xingapo đã vươn lên trở thành một đảo quốc xanh, sạch, văn minh với trình độ phát triển hàng đầu châu Á. Đất nước nhỏ bé này hiện đứng nhất nhì thế giới về mật độ triệu phú. Số liệu thống kê cho thấy trung bình cứ 100 hộ dân Xingapo lại có 7 hộ là triệu phú. Thu nhập bình quân tính theo đầu người cũng thuộc hàng đầu thế giới, năm 2013 - 74.609 và năm 2014 đạt 78.744 USD. Câu hỏi phổ biến là điều gì đã làm nên sức mạnh thần kỳ về kinh tế của đất nước nhỏ bé với diện tích ven vịnh 716,1 km² và dân số chỉ hơn 5,4 nghìn người (tính đến năm 2014) này? Việc trả lời câu hỏi này có ý nghĩa thiết thực về xây dựng và hoạch định chính sách kinh tế và phát triển cho mọi loại hình nhà nước, càng có ý nghĩa hơn nữa khi Cộng đồng Kinh tế ASEAN sẽ được thành lập cuối năm nay. Bài viết dưới đây xin điểm qua một số nguyên nhân thành công của đảo quốc Sư tử.

Người dân cần cù và năng suất lao động cao

Để tìm việc và duy trì công việc có mức lương cao, người Xingapo phải cạnh tranh khốc liệt với không chỉ dân bản xứ mà cả lực lượng lao động ngoài nước. Chính sách cho phép nhập tịch những công dân có trình độ năng lực cao trên khắp thế giới của nước này được xem là rất khôn ngoan khi vừa thu hút chất xám bên ngoài vừa kích thích cạnh tranh về nhân lực trong nước. Lao động nước ngoài hiện chiếm 80% trong ngành công nghiệp xây dựng và 50% trong các ngành dịch vụ. Không lạ nếu nhiều người Xingapo đi làm về vào lúc 9 giờ tối và sáng sớm hôm sau đã tiếp tục đến công sở. Mặc dù thu nhập trung bình luôn ở mức cao hàng đầu thế giới, áp lực làm việc khiến người Xingapo không có thời gian và sức lực để tận hưởng nó.

Tiết kiệm để phát triển

Kể từ ngày tuyên bố chính thức tách ra khỏi Liên bang Malaixia và trở thành quốc gia độc lập (ngày 9/8/1965), kinh tế Xingapo liên tục tăng trưởng với

tốc độ cao. Vậy nên, từ chỗ phải đối mặt với nhiều khó khăn ban đầu như tình trạng thất nghiệp lan tràn, thiếu nhà ở, đất đai, thậm chí nước ngọt, tài nguyên, khoáng sản gần như không có gì, dẫn đến hệ lụy là hầu hết nguyên liệu sản xuất đều phải nhập ngoại, thu nhập bình quân tính theo đầu người chỉ vèo vèo 400 USD, đến nay, Xingapo đã có cơ sở hạ tầng và nhiều ngành công nghiệp phát triển cao hàng đầu châu Á như công nghiệp đóng và sửa chữa tàu biển, cảng container lớn thứ hai thế giới, trung tâm lọc dầu và vận chuyển quá cảnh hàng đầu châu Á, nổi tiếng về các mặt hàng điện tử, bán dẫn, máy móc tinh vi, trung tâm mua sắm, du lịch của cả châu Á lẫn thế giới, v.v.. Một trong những nguyên nhân nổi trội của sự phát triển thần kỳ này là lối sống tiết kiệm rất phổ biến trong người dân đảo quốc, từ tầng lớp trí thức, nhà lãnh đạo, quản lý đến các viên chức và tiểu thương bình thường. Nhà nước xem chính sách tiết kiệm và bảo vệ nguồn nước ngọt là quốc sách hàng đầu và không ngừng tuyên truyền, vận động cho chính sách này. Khắp nơi trên đất nước Xingapo du khách có thể thấy các bảng chỉ dẫn liệt kê tỉ mỉ 7 cách tiết kiệm nước đơn giản. Không chỉ tối ưu hóa sử dụng tài nguyên, lối sống của dân cư đảo quốc, từ già đến trẻ đều rất "phải chăng" và chừng mực, không đua đòi xa hoa hay khoe khoang. Công việc vất vả, thời gian nghỉ ngơi ít và áp lực cạnh tranh luôn khiến họ thấm thía cái giá phải trả cho những đồng tiền kiếm được, và vì thế, sự tiêu xài, mua bán, đầu tư được tính toán rất chặt chẽ.

Tầng lớp lãnh đạo tiến bộ, học thức cao và pháp luật nghiêm minh

Cả ba Thủ tướng Xingapo từ ngày lập quốc đến nay đều là những trí thức nổi tiếng. Ông Lý Quang Diệu, cựu Thủ tướng tài hoa của đảo quốc, chịu ảnh hưởng của văn hóa Anh từ nhỏ vì ông nội và cha đều có thời gian học tập tại Vương quốc Anh, từng

* ThS., Đại học Quốc gia Hà Nội.

giành nhiều học bổng tại Đại học Cambridge. Bản thân ông nói tiếng Anh còn tốt hơn tiếng Trung vì mãi đến năm 32 tuổi ông mới nghiêm túc học ngôn ngữ mẹ đẻ. Ngô Tác Đống, Thủ tướng thứ hai của nước này có bằng thạc sĩ ngành kinh tế học phát triển từ Đại học William tại Hoa Kỳ năm 1967. Thủ tướng đương nhiệm, Lý Hiển Long, con trai cả của ông Lý Quang Diệu, cũng có bằng thạc sĩ Quản trị công từ Trường Hành chính Kennedy thuộc Đại học Harvard. Ảnh hưởng mạnh mẽ của văn hóa, cách thức tổ chức, lãnh đạo và quản lý phương Tây đã giúp các nhà lãnh đạo Xingapo có tầm nhìn chiến lược về xây dựng hệ thống quản lý thông minh, minh bạch, hỗ trợ cho sự phát triển của mọi người dân, mọi tầng lớp, mọi doanh nghiệp. Ngoài ra, luật pháp cũng được xây dựng đồng bộ hóa theo hướng nghiêm minh, có hiệu lực cao. Để loại trừ tham nhũng, lãnh đạo đất nước chủ trương trả lương cao cho công chức. Thực tế là lương của Thủ tướng Xingapo còn cao hơn cả lương của người đồng cấp tại các nền kinh tế lớn nhất thế giới như Mỹ và Nhật Bản (2,05 triệu USD so với 400 nghìn USD/năm). Tuy nhiên, mọi dấu hiệu tham nhũng, nếu có, dù ở mức thấp nhất (ví dụ như nhận quà đất tiền không khai báo) đều bị xử phạt nghiêm khắc, từ mức bãi chức, đình chỉ công tác đến ngồi tù. Đối với dân cư trên đảo, sự tôn trọng pháp luật được thể hiện từ ý thức tự giác tuyệt đối không xả rác ra đường và nơi công cộng, vì mọi hành vi vi phạm pháp luật hoặc phản lại các quy tắc ứng xử văn minh đều bị xử phạt hành chính rất nặng và thậm chí có thể kèm phạt roi, phạt tù.

Nghịch lý “nhỏ là tốt”

Đã một thời, một trong những chỉ số quan trọng để đo sức mạnh tổng hợp quốc gia là tầm vóc địa lý và quy mô, theo đó, diện tích đất nước lớn và dân số đông sẽ cho phép quốc gia sở hữu sức mạnh tổng hợp tốt hơn. 50 năm phát triển của đảo quốc Sư tử hiện đang chứng minh công thức tính toán sức mạnh trên có vẻ đã lỗi thời. Thực tế là, nhìn từ góc độ phát triển, Xingapo có thể được xem là một nghịch lý thú vị. Diện tích tự nhiên thực ra chỉ là 660 km², với các kênh đào, đê kè giữ và trữ nước lấn ra xung quanh để tạo nên tổng diện tích tầm khoảng 716 km², hơn 5 triệu dân đã chứng minh họ hoàn toàn có thể cạnh tranh với các cường quốc trên thế giới về vị thế kinh

tế nếu đồng lòng nhất trí và quyết tâm cao. Nhìn sang “siêu quốc gia” EU của thời hiện đại, càng mở rộng càng yếu kém và đang nảy sinh nhiều bất đồng, chia rẽ, các nhà hoạch định chính sách phát triển của những liên minh lớn hẳn phải xem xét các chiến lược dài hơi của mình. Từ góc độ quản lý, chắc chắn là diện tích địa lý hay quy mô nhỏ sẽ dễ điều phối và kiểm soát hơn. Một điều rất thú vị là liên tục trong nhiều năm gần đây, trên bảng xếp hạng những nước hoặc vùng lãnh thổ có thứ hạng cao (top 10) về thu nhập bình quân trên đầu người, các nước “tí hon” xuất hiện khá nhiều, với các cái tên điển hình như Lúcxămbua, Thụy Sĩ, Cata, Xingapo, Na Uy, Đan Mạch. Với những gì người dân Xingapo đã đạt được, nghịch lý thời hiện đại “nhỏ là tốt” đang được chứng minh.

Vị trí địa lý

Là đảo quốc có nghĩa là đất nước đang ở trong vị thế “địa lợi” để phát triển. Không phải ngẫu nhiên mà một loạt các đảo quốc như Anh hay Xingapo đều có nền kinh tế tiên tiến. Sự tắc nghẽn giao thông trên đất liền khiến hàng hóa được trung chuyển chủ yếu bằng đường biển hoặc hàng không, và vì thế là một hòn đảo chơi vui giữa biển hóa ra lại trở thành trung tâm của giao thương hàng hóa, mậu dịch thế giới. Sự giao thương sẽ làm nảy sinh các nhu cầu về thanh toán, tài chính và đến lượt nó, sự phát triển của các loại hình dịch vụ này lại biến Xingapo thành trung tâm tài chính, tiền tệ. Hàng và tiền tập trung về đây tạo điều kiện để cơ sở vật chất hạ tầng được đầu tư có chiều sâu và các trung tâm thương mại bùng nổ, kéo theo một lượng lớn khách lưu trú vì công việc, du lịch hoặc đi mua sắm. Có thể nói, Xingapo đã có được vị trí địa lý đắc địa để phát triển và người Xingapo đã thừa thông minh, nhẫn nại và cần cù để tận dụng vị thế trời ban ấy.

Lực lượng sản xuất, công cụ sản xuất và ngôn ngữ

Như chúng ta đã biết công cụ sản xuất tiên tiến nếu nằm trong tay lực lượng sản xuất tiên tiến sẽ tạo nên sức mạnh vượt trội. Lực lượng sản xuất ở Xingapo phần đông đều có ý thức và học vấn tốt. Công cụ sản xuất (các trang thiết bị, kỹ thuật, công nghệ và cơ sở vật chất hạ tầng) cũng được đầu tư có chiều sâu và đạt chất lượng cao. Điểm đáng

nói chính là ngôn ngữ tiếng Anh và tính kết nối của ngôn ngữ này giữa lực lượng sản xuất và công cụ sản xuất. Tiếng Anh được sử dụng rộng rãi ở đất nước này. Ngày nay, phần lớn các kiến thức về kỹ thuật, công nghệ cao, đặc biệt từ Mỹ và Tây Âu đều được diễn giải và thuyết minh bằng tiếng Anh. Người làm chủ một vốn tiếng Anh tốt có thể khai thác kiến thức này để áp dụng vào công việc. Ngoài ra, mạng lưới dịch vụ tài chính - tiền tệ và hệ thống thương mại mà Mỹ và các nước sử dụng tiếng Anh mở ra trên khắp thế giới cũng có thể được tận dụng nếu giỏi tiếng Anh. Không có gì gây ngạc nhiên nếu hiện tại Xingapo lại là trung tâm ngoại hối lớn thứ tư thế giới với ngành kinh doanh tài chính và quản lý tài sản trị giá vượt hơn 1.000 tỉ USD.

Duy trì đường lối một đảng lãnh đạo

Kể từ năm 1965 tách ra thành nhà nước độc lập đến nay, Xingapo kiên định đường lối một đảng lãnh đạo, tức là người của Đảng Hành động nhân dân (PAP) trực tiếp nắm các vị trí chủ chốt trong điều hành kinh tế, an ninh và duy trì trật tự, ổn định xã hội. Các đảng viên cao cấp nắm giữ các chức bộ trưởng, khiến đường lối của PAP được thực hiện trực tiếp nhất thông qua nhóm đảng viên này. Việc để một chính đảng lãnh đạo đương nhiên sẽ làm dấy lên dư luận cho rằng nhà nước thiếu dân chủ. Tuy nhiên, lịch sử phát triển của nước này cho đến nay đã chứng minh đây là hành động khôn ngoan và rất lý trí. Xingapo là một quốc đảo quá nhỏ bé, không tài nguyên, khan hiếm nước ngọt, thiếu nhà ở và ban đầu chỉ là một tập hợp "không đồng đều" người Mã Lai, người Hoa, người Ấn Độ, v.v.. Nhận thức rõ rằng chỉ có thể và buộc phải dựa vào tập hợp những người dân thuộc mọi sắc tộc để phát triển, các nhà lãnh đạo đất nước không còn cách nào khác ngoài việc phải khiến họ cùng nhìn về một hướng, đi theo một ngọn cờ lãnh đạo, và toàn tâm toàn ý để xây dựng đất nước giàu đẹp, văn minh như ngày nay. Vị thế của Xingapo trong khu vực Đông Nam Á, ở châu Á và trên trường quốc tế nay đã lớn đến mức không ai còn bận tâm đến câu hỏi cũ về cái gọi là dân chủ hay tự do cạnh tranh, đa nguyên, đa đảng...

Thủ tướng Lý Quang Diệu

Cuối cùng, không thể phủ nhận công lao to lớn của cố Thủ tướng Lý Quang Diệu, Thủ tướng đầu

tiên đã có công lao to lớn trong việc kiến tạo xứ sở này thành một biểu tượng của sức mạnh nội lực và sự vươn lên thần kỳ đã thành thương hiệu. May mắn được sinh ra trong một gia đình có cha và ông đều từng học tập ở Anh, ảnh hưởng của văn hóa, lối sống và tư duy của ông sớm định hình theo phong cách "Tây hóa". Suốt 31 năm làm Thủ tướng Xingapo (1959 - 1990), ông luôn kiên định với các đường lối chiến lược của mình và đã chứng tỏ là một lãnh đạo sáng suốt, có tầm nhìn.

Thứ tiên, để nắm lấy nguồn lực gần như duy nhất của đất nước là yếu tố con người, ông đã mạnh dạn và cương quyết duy trì vị thế lãnh đạo một đảng cho chính đảng của mình là PAP.

Thứ hai, ông chủ trương trọng dụng người tài, không những tìm và sử dụng người tài trong mà còn tìm cách thu hút nhân tài từ nước khác đến bằng chính sách định cư lâu dài và nhập tịch dễ dàng.

Thứ ba, ông chủ trương ngay từ đầu đẩy mạnh giáo dục và giảng dạy tiếng Anh cho mọi tầng lớp nhân dân, xác định đây là "vũ khí mềm" vừa để bảo vệ, vừa phát triển đất nước. Tiếng Anh trở thành ngôn ngữ chính thức để sử dụng, song song vị thế với tiếng Hoa. Điều thú vị là ông Lý Quang Diệu cùng PAP đã đấu tranh giành độc lập cho nhân dân Xingapo từ người Anh, xóa bỏ sự thống trị của người Anh, nhưng ông không bỏ tiếng Anh và di sản của người Anh để lại đảo quốc. Bộ máy hành chính do người Anh xây dựng trong 100 năm đô hộ vẫn được tận dụng. Lý Quang Diệu đã khéo léo tiếp thu tất cả những gì từ những di sản ấy, ví dụ như quyền tự do cư trú, quyền tư hữu...

Thứ tư, ông chủ trương ngay từ đầu xây dựng nhà nước dân chủ, tôn trọng dân, vì dân. Ông nói: "Nếu chúng ta không ra sức làm việc, thì khi nhân dân mất lòng tin, tội lỗi sẽ thuộc về chúng ta. Khi nhân dân đã mất hết lòng tin, họ sẽ đòi hỏi một chính phủ kiểu khác". Cuối cùng, để bảo vệ sự trong sạch của nhà nước, giữ gìn niềm tin của nhân dân, ông chủ trương chống tham nhũng quyết liệt. Ông nhiều lần khẳng định: "Sự sống còn của Xingapo hoàn toàn phụ thuộc vào sự liêm khiết và hiệu suất làm việc của các bộ trưởng và quan chức cấp cao trong Chính phủ". Thế nên, Xingapo luôn đứng trong top những nhà nước trong sạch nhất thế giới.☉